

Stikkeren fra Borris slap med 16 Aars Fængsel

Til alle de fældende Vidneudsagn under det 7 Timer lange Retsmøde sagde Bundsgaard Christensen konsekvent: »Passer ikke!«

Efter 2½ Timers Votering faldt Dommen ved 21-Tiden i Aftes i den store Stikker-Sag i Skjern. Broder Bundsgaard Christensen, Borris, idømtes 16 Aars Fængsel og frakendtes almen Tillid for bestandig.

Bundsgaard Christensen, der kun ganske faa Gange under hele det forudgaaende Retsmøde havde vist Tegn paa Sindsbevægelse, som gav sig Udslag i nogle ret ophidsede afstumpede Udtalelser til Statsadvokaten, var præget af Situationens Alvor under Domsafsigelsen.

Afhøringen af Bundsgaard Christensen

Da Dommeren og Meddomsmændene trak sig tilbage for at votere, havde Retsmødet varet i 7 Timer, hvoraf Formiddagstimerne gik med Statsadvokatens Afhøring af Bundsgaard Christensen, der fortalte, at han havde arbejdet paa forskellige Gaarde, indtil han begyndte at arbejde for Tyskerne. Alle-rede Dagen efter, at Arbejdet paa Flyvepladsen i Borris var begyndt, fik han Beskæftigelse her, siden blev han Medhjælper paa et Gartneri paa Amager, men blev vist bort derfra efter et Skænderi, fordi han ikke kunde komme op om Morgen. Senere rejste han til Hamborg, hvor han fik Arbejde som Murerarbejdsmand.

Statsadv.: Hvorfor tog De til Tyskland?

B. C.: Jeg havde Eventyr i Blodet og vilde tjene en Skilling.

I Hamborg blev han til den 13. Decbr. 1940, fik senere Plads som Kullempers paa en tysk Damper, men tog kort efter hjem og havde løst Arbejde. I 1941 læste han i Aviserne om Oprettelsen af Frikorps Danmark og meldte sig hertil for at komme ud at se sig om, idet han regnede med, at dette var lovligt, naar Korpset var oprettet med Regeringens Billigelse.

Statsadv.: Var det fordi De mente, at det var en god patriotisk Gerning, De gjorde?

B. C.: Nej, nej — nej, nej!

Han forklarede videre, at han i Herning meldte sig til Frikorpset, men fordi han var saa stor og kraftig, kom han ind i Waffen SS i Stedet for.

Statsadv.: Hvorfor blev De ikke i Frikorpset?

B. C.: Det kender jeg ikke noget til naar man først er kommet ind i saadan noget Skidt, er det ikke til at drage sig ud af igen.

Han gjorde Tjeneste i Frankrig og Østrog nogle Maaneder, men da Tyskerne opdagede, at han havde været straffet, blev han smidt ud af SS.

Statsadv.: Hvorfor gik De saa ikke ind i Frikorpset igen?

B. C.: Det var saadan noget Humbug; der var ikke saa meget Eventyr i det, som jeg havde tænkt.

Ønskede at blive Sabotagevagt for at staa med Hænderne i Lommen.

Om sit Arbejde som Sabotagevagt fortalte han, at han, da han arbejdede ved Lejren i Nymindesgab, en Dag saa en Vagtmand staa og læne sig opad en Bjælke og derefter kom i Tanke om, at det maatte være et dejligt Arbejde, fordi man kunde staa med Hænderne i Lommen, og da han nok skulde være bevæbnet, men ikke bære Uniform, havde han ingen Betænkeligheder ved det. Han blev imidlertid senere fyret, fordi han stjal Cement fra Tyskerne og solgte det for Cigaretter. Han tog derefter Arbejde ved Gravning af Pansergravene og kom her til at kende et Par tyske Underofficerer, Hans og Ruddi.

»Der er Penge at tjene!«

Statsadv.: Hvad var det der skete den 17. Marts 1945?

B. C.: Naa-e ang. Stikkeriet, jeg er sigtet for Hans kom hen til mig og sagde: »Du ved jo nok, hvor disse Czekere opholder sig«. Jeg svarede Ja, og da de sagde, at jeg saa kunde vise dem Stedet, sagde jeg ogsaa Ja. Jeg tænkte ikke paa, at det kunde blive saa alvorligt.

Statsadv.: De havde jo en Dag i Bagerforretningen i Borris hørt om de to Czekere; hvad var det De sagde ved den Lejlighed?

B. C.: Jeg har muligvis sagt, at der saa kunde være Penge at tjene! Jeg havde læst i Aviserne, at Værnemagten gav Stikkerne Penge

Statsadv.: Men Fruen svarede Dem saa, at det kunde De bare prøve paa.

B. C.: Det er muligt, men jeg har i hvert Fald ikke ment noget med det, jeg sagde.

Statsadv.: De har jo lige sagt, at De vidste Tyskerne gav Penge for saadan noget, saa maatte De da være klar over, at det ikke var for det gode, Værnemagten vilde vide den Slags.

B. C.: Det tænkte jeg ikke paa.

Statsadv.: Var De saa ikke klar over, at Tyskerne ikke skulde have noget at vide om Czekerne?

B. C.: Jo, men jeg sagde Ja til Hans i Tankeløshed, da han spurgte mig om det.

Avisartikel fra 13.09.1945 i Ringkøbing Amts Dagblad om sagen mod stikkeren fra Borris

Venligst stillet til rådighed for skjernunderkrigen.dk af Ringkøbing-Skjern Dagblad

B. C.: Aah, ikke ret længe

Statsadv.: Hvorfor viste De dem saa ikke en Gaard, hvor De vidste, Czekerne ikke var?

Tilfalte besvarede ikke dette Spørgsmaal, men fortalte, at han havde spurgt de to Tyskere, hvad der vilde ske med Czekerne og fik at vide, at de bare vilde faa 3-4 Mdr.s Fængsel.

Statsadv.: Vidste De ikke, at Desertører bliver skudt?

B. C.: Jo, men det tænkte jeg ikke over!

Dansk Legitimationskort, men czechisk Brev

Bundsgaard Christensen fortalte dernæst, at han havde ført Tyskerne hen til Rahbæk Madsens Gaard, hvor han troede Czekerne holdt til. Da de ikke fandt dem dér, fortsatte de til Lægaarden, men paa Vej hertil traf de en Cyklist, der viste sig at være Rahbæk Madsen. Han blev standset, og da de spurgte ham ud, svarede han, at han havde været henne hos Naboen og tale om Landbrugs-Spørgsmaal, og R. M. blev derefter tvunget til at vise dem hen til Nabogaarden, hvor de fik fat paa den ene Czeke. Da denne vilde vise dem sit falske Legitimationskort, tog den ene af Tyskerne hans Tegnebog og fandt her et Brev paa Czechisk og nogle tyske Rationeringsmærker.

Statsadv.: Hvorfor gik De i det hele taget med?

B. C.: Hans sagde, at jeg skulde, og Værnemagten havde jo Magten.

Statsadv.: De har tidligere sagt, at der ikke var Tale om Trusler fra Tyskernes Side.

B. C.: De kunde jo hvert Øjeblik have Knaldhætte op!

Der var derefter blevet ringet til Feltpolitiet i Skjern, som kom ud og hentede Czekeren. Forinden havde han spurgt Gdr. Hansen, om han kunde faa en Pipe Tobak, men Gaardejeren svarede Nej.

Statsadv.: Skulde det være en Belønning, De mente De kunde faa Tobak!

B. C.: Det kan man vel ikke sige det var jo ikke noget pænt Træk af mig.

Bundsgaard Christensen fik af Feltpolitiet at vide, at de ønskede at tale med ham næste Dag. Han blev da bange for, at der var noget galt, og den følgende Morgen tog han ud til Gaarden, for, hævder han, at advare den anden Czeke, hvis han var der endnu.

Statsadv.: Da De blev afhørt af Politiet, sagde De ikke noget om det, selv de blev spurgt meget indgående om det. Hvorfor sagde De ikke noget om det den Gang?

Intet Svar.

Statsadv.: De forsøgte nok nærmere at faa fat paa ham ogsaa!

B. C.: Nej.

Razziaen paa Debelmose Skole

Hen paa Formiddagen talte han med Feltpolitiet, som han paa deres Optrædelse fortalte, hvor Debelmose Skole laa.

Statsadv.: Var det ogsaa i Tankeleshed!

B. C.: Nej.

Statsadv.: Hvorfor gjorde De det saa, naar De var klar over, at der var noget galt?

B. C.: Jeg regnede ikke med, at det betød noget.

Tiltalte havde vist Feltpolitiet ud til Skolen, og da han paa Vejen derud blev spurgt, om han kendte Førstelærer Sørensen, svarede han: »Ja, han kommer der lige foran os!«

Statsadv.: De kunde jo bare have ladet Læreren køre. Hvorfor gjorde De ikke det?

B. C.: Jeg vidste ikke, hvad de vilde ham; først da de tog hans Søn, blev jeg klar over det.

Statsadv.: Jeg synes De er lidt ubetænksom paa afgørende Punkter.... De vidste, at Feltpolitiet vilde have fat i Dem og De var nervøs, men alligevel fortalte De, hvor Skolen laa.

B. C.: Jeg kunde da ikke lyve mig fra det!

Statsadv.: Det var et kønt Ord at bruge i denne Forbindelse.

B. C. (irriteret): Ja, det kan da godt være.

Statsadvokaten oplyste, at Aarsagen til Besøget paa Skolen var, at Tyskerne havde hørt, at Lærer Sørensen havde lavet de falske Legitimationskort til Czekerne. Ved en Razzia i Hjemmet blev der bl. a. fundet en Stykke Carbonpapir, og Bundsgaard Christensen indrømmede, at han havde fortalt Tyskerne, at der stod »Frit Danmark« paa det.

Statsadv.: Hvorfor sagde De det?

B. C. (irriteret): Ja, hvorfor sagde jeg det, hvorfor sagde jeg det det ved jeg ikke.

Hvad var Motivet til Stikker-Virksomheden?

Statsadv.: Hvorfor har De lavet alt dette?

B. C.: Det var i hvert Fald ikke min Mening at hjælpe Tyskerne og at tjene Penge.

Statsadv.: Hvorfor gjorde De det? Lang Pause og intet Svar.

Statsadv.: Var det ikke for at tjene Penge?

B. C.: Nej!

Forsvareren: Følte De, at De var nødt til at føje Tyskerne?

B. C.: Ja, hvad gør en vaabenløs overfor fire bevæbnede?

Statsadv.: Der er adskillige, der har gjort noget andet, end De De har sagt, at der ikke var Tale om Tvang, og De maa jo ikke være saa bange af Dem, naar De melder Dem til Frikorps Danmark. Troede De da, at det var lovligt at gøre saadan noget?

B. C.: Nej man har ingen Tanker i saadan et Øjeblik.

Statsadv.: Det Øjeblik varede fra Lørdag Eftermiddag til Søndag Formiddag! Da de saa, der stod »Frit Danmark« paa Carbonpapiret, var De saa ikke klar over, at det drejede sig om illegale Blade?

B. C.: Jeg var ikke klar over, at der var noget, der hed saadan.

Da Tyskerne kørte med Læreren Søn, tog Bundsgaard Christensen med Bilen, idet han mente, at han ligesaa godt kunde køre med.

Statsadv.: Ja, det synes at have været Ledetraaden for Dem bare at gøre det, der var nemmest, og De undslog Dem ikke engang for at køre med hjem i Bilen med en, De havde stukket! Jeg har stadig ikke faaet noget Svar paa, hvorfor De gjorde disse Ting. Var De ikke klar over, at Modstandsbevægelsens Folk kunde blive udsat for det rædsomste, naar de faldt i Tyskernes Hænder?

B. C.: Jeg vidste ikke, der var noget, der hed Modstandsbevægelsen!

Efter Angivelserne vilde Bundsgaard Christensen til Tyskland for at blive fri for at se Folk gaa og skule efter ham og for at bringe sig i Sikkerhed.

En Bombe under Vidneafhøringerne

Tyskerne fortalte Czekerne, at det var Bundsgaard, der tog Initiativet til at være Stikker.

Man gik derefter over til Vidneafhøringen.

Kriminalass. Kjeld Hansen og Overbetjent Andersen, Ringkjøbing, bekræftede, at de forskellige Steder havde foretaget Undersøgelser, som bekræftede, at Czekerne var blevet dømt til Døden i Viborg.

Gdr. Rahbæk Madsen, Tarp Mark, Borris, oplyste, at han efter Tyskernes Besøg hos ham, hvor B. C. virkede som Tolk, var taget hen til sin Halvbroder, Gdr. H. C. Hansen, der skjulte Czekerne, for at advare ham. Da han paa Hjemvejen var bleven standset af Tyskerne og havde sagt til dem, at han havde været henne hos Naboen for at tale om Landbrugs-Spørgsmaal, havde Bundsgaard sagt: »Saa skal vi derhen!« Han var dog ikke helt klar over, om Tyskerne havde bedt ham sige det. Under Afhøringen af Czekerne hos Hansen havde R. M. hørt Bundsgaard sige til Czekerne, i hvis Legitimationskort stod, at han var fra Holstebro: »Naar du er født i Danmark, hvorfor taler du saa ikke Dansk!«

En usædvanlig fræk Optræden.

Gdr. H. C. Hansen, »Lægaard«, Borris, hos hvem de to Czekere havde boet siden i August i Fjor, fortalte, at han gennem Lærer Sørensen skaffede dem falske Legitimationskort. Da Halvbroderen kom og advarede ham mod Tyskerne, blev illegalt Materiale kastet bort og Czekerne blev advaret, men kun den ene naaede at slippe bort. Da han ikke havde svaret paa Bundsgaards Spørgsmaal om, hvad det var for et Par

Karle, han havde, havde B. sagt: »Hvis De ikke siger det, er De dødsens!«

Statsadv.: Optrædte Bundsgaard frækt?

Hansen: Da jeg tog min Tobak frem, sagde han: »Det faar De ingen Brug for, maa jeg faa det!«

Gaardejereren førtes til Skjern og senere til Herning og via Aarhus til Frølev. Da han under en af Afhøringerne ikke svarede hurtigt nok, truede Tyskerne med at svide Gaarden af og hente hans Kone ogsaa.

Statsadv. (til B. C.): Hvad siger De til Vidnets Forklaring om Deres Udtalelse om Tobakken?

B. C.: Passer ikke!

Dommeren: Kan De ikke huske, at De sagde, han var dødsens, hvis han ikke sagde til?

B. C.: Nej, det passer ikke!

Fru Gdr. Hansen forklarede, at hun havde hørt Bundsgaard sige til Czekerne, at han bare skulde sige til, for nu var han fanget i en Fælde.

Afhøringen af Czekerne

Vidneafhøringens dramatiske Højdepunkt indtraf, mens den dødsdømte Czeke Kathleck, der igen opholder sig paa »Lægaard« afhørtes med Fru Sandfeldt, Ribe, som Tolk. Han fortalte, at han var bleven tvunget ind i tysk Tjeneste, fordi Moderen var Tudertysker. Kun 16 Aar gl. kom han i Arbejdstjenesten og i 1943 i Hæren. Han var sammen med sin Kammerat deserteret, mens de laa i Ringkjøbing. Naar han den skæbnesvangre Aften ikke naaede at komme afsted, var Grunden, at han havde et Par Militærbenklæder paa og derfor var ved at tage et Par andre paa, netop som Tyskerne kom. Under Afhøringen fik han Besked paa, at tælle paa Dansk, men da han naaede 12, udtalte han dette Tal forkert, og Bundsgaard gjorde Tyskerne opmærksomme paa det. Dødsdommen, som han fik i Viborg, var bleven stadfæstet af General Lindemann og skulde eksekveres den 6. Maj. Han blev dømt til Døden sammen med nogle andre Soldater, og en Dag blev de allesammen ført ud til en Plantage, hvor en af dem blev bundet til en Pæl og skudt, mens de andre skulde staa og se paa det, og derefter fik de at vide, at det samme ventede dem.

Statsadv.: Fik De gennem Afhøringerne noget at vide om, hvordan Tyskerne havde faaet noget at vide om Deres Opholdssted?

Kathleck: Ja, en af Underofficererne sagde, at Bundsgaard paa Tyskernes Spørgsmaal havde vidst, hvor vi var, fordi der snakkedes om det mellem Folk. Han havde sagt, at han vidste det allerede en Uge før, men han havde ikke Arrestationsdagen været helt klar over, at det var os!

Statsadv.: Forstod De det, Bundsgaard!

B. C.: Passer ikke!

Statsadv.: De Ting, der er ubehagelige for Dem, har De en vis Tendens til at sige om: Passer ikke!

Hvorfor lyve, naar jeg maaske bliver dømt til Døden!

B. C.: Jeg, som sidder her og maaske bliver dømt til Døden, hvorfor skulde jeg skjule noget?

Statsadv.: Udfrå den Betragtning, at De maaske saa slap for det! Det tyder jo paa, at det er Dem, der har sagt til Hans og Ruddi, hvor Czekkerne var, og ikke de andre, der har spurgt Dem!

B. C.: Saa kan vi jo faa afhørt de to!

Statsadv.: De svarede ikke paa, hvad jeg spurgte om, og De ved jo godt, at de to ikke er til at faa fat i.

Paa flere Forespørgsler hævdede Vidnet bestemt, at han ikke havde ~~marvet~~ sine Udtalelser, og at det var hans bestemte Overbevisning, at det var Bundsgaard, der havde fornalediget hans Anholdelse.

Den anden Czeke, Josef Weijda, afgav derefter en kort Forklaring. Det var ved Fru Gdr. Hansens Hjælp lykkedes ham at slippe ud af en Dør, da Tyskerne kom, hvorefter han havde opsøgt Fru Hansens Broder, overnattet der og siden var gaaet til Hanning, hvor han holdt sig skjult til Kapitulationen.

Læreren og hans Datter maatte gaa under Jorden

Frk. Meta Sørensen, Deblomose, oplyste om Tyskernes Besøg hos hendes Forældre, at hun var gaaet op paa Loftet, hvor en Tysker skulde foretage Ransagning. Bundsgaard stod ved Trappen, og naar hun ikke hurtigt nok svarede paa deres Spørgsmaal, tog de hende i Armene og ruskede hende.

Statsadv.: Hvad siger De til det, Bundsgaard?

B. C.: Det passer ikke!

Frk. Sørensen fortalte videre, at hendes Far og Søster faa Dage efter gik under Jorden, hvorefter Moderen, der er syg, maatte paa Sygehuset, hvor nu ogsaa Lærer Sørensen er indlagt.

Læreren Søn, Kommis Harald Sørensen, afgav tilsidst Forklaring og oplyste, at hans Fader overfor Tyskerne begyndte at gøre Vrøvl, da Tyskerne skulde til at føre Vidnet bort. Bundsgaard svarede ham, at man maatte tage Risikoen, naar man havde haft med saadan noget at gøre. Han sad i Herning i 2 Dage lukket inde i en lille Telefonboks, der ikke var saa stor, at han kunde ligge ned om Natten, og under Afhøringerne fik han Lussinger, fordi Tyskerne paastod, at han løj for dem.

Statsadv.: Det gjorde De vel ogsaa?

H. S.: Ja! (Munterhed i Retssalen).

Da Førstelærer Sørensen paa Grund af Sygdom ikke kunde møde i Retten, oplyste Statsadvokaten, at Læreren til Politiet bl. a. har forklaret, at Bundsgaard undersøgte Carbonpapiret med Forstørrelsesglas. Han var gaaet under Jorden, fordi han under et Besøg i Herning for at komme i Forbindelse med Sønnen, af Tyskerne havde faaet at vide, at der var ved at være en ny Sag mod ham, fordi Bundsgaard havde følt sig generet og truet af ham efter Raziaen paa Skolen.

Lidt underbegavet og psykopatisk præget.

Statsadv.: Har De noget at sige til disse Vidneforklaringer, Bundsgaard?

B. C.: Det med, at jeg har rusket hende i Armen, passer ikke.

Statsadv.: Nej, det er der jo ikke noget, der gør, naar det gaar Dem imod!

B. C. (opfarende): Saa kan jeg jo ligesaa godt tie stille, De tror mig jo ikke alligevel!

Statsadv.: Nej, ikke naar De tilbageviser enhver Vidneforklaring.

Statsadvokat Horneman oplyste sluttelig Retten om, at B. C. under de foregaaende Sager mod ham er bleven undersøgt. Han er hverken bleven fundet aandsvag eller sindssyg, er maaske lidt under almindeligt begavet, betegnes som en psykopatisk præget Person.

Domsforhandlingen

Efter en kort Pávse var der Domsforhandling.

Statsadvokat Horneman udtalte herunder, at han efter Sagens Behandling fandt Tiltalen styrket. Han gennemgik Anklageskriftets forskellige Punkter og var af den bestemte Opfattelse, at Bundsgaard Christensen havde optraadt som Stikker for at tjene Penge eller i Haab om det, eller bare for at tække Tyskerne, og sluttede med bl. a. at udtale:

— Tiltalte har ved sine Handlinger stillet sig udenfor Samfundet, og den nye Straffelov stille for de meget grove Forbrydelser den Slags Mennesker udenfor Samfundet. I Overensstemmelse med Anklageskriftet skal jeg hermed indstille, at tiltalte straffes paa Livet, Saafremt Retten ikke mener at kunde følge denne Paastand, skal jeg i Stedet paa den strengeste Fængselsstraf og Tab af almen Tillid.

LRS. Abildgaard oplyste i sin Forsvarstale de forskellige Grader af Stikkeri og fandt ikke, at der i disse Tilfælde forlaa saa grove Tilfælde af Angiveri, at der kunde idømmes Dødsstraf, idet han fandt, at denne Straf kun burde benyttes, hvor der var Tale om systematisk Stikkeri for Betaling af Fjenden. Der var i denne Sag intet bevist om, at tiltalte havde faaet nogen Betaling for Angiveriet, og hans økonomiske Forhold tydede saa langt fra derpaa. Han kunde ikke anse det for usandsynligt, at disse Tilfælde af Angiveri havde fundet Sted i Tankeløshed.

Forsvareren fandt endvidere, at Paragraffen om Dødsstraf i særlig Grad maatte tage Sigte paa Tilfælde, hvor det dejede sig om Danskere og ikke som her en Udlænding, selv om han ikke vilde benægte, at der her havde været Tale om en grim Handling. Krigens Smitte rammer først svage Individuer som tiltalte, og man tiltales ikke af den Tanke, at de nu bagefter skal udslettes gennem en Lov med tilbagevirkende

Straf. Det vil maaske være Krigens Løn, at denne Tankegang sejrer, og Retten bør være med til at fremme denne Tankegang.

Forsvareren sluttede med at nedlægge Paastand om, at Dødsstraffen ikke bringes i Anvendelse i Sagen, at der heller ikke blev Tale om den store Fængselsstraf, og han indstillede dermed til Rettens mildeste Straf.

16 Aars Fængsel

Besvimelse paa Tilhørerpladserne under Domsafsigelsen.

Ogsaa ved Domsafsigelsen, som fulgte 2—3 Timer efter, var Tilhørerpladserne i Retssalen tæt besat.

Mens alle rejste sig, oplæste Dommer Cortsen Dommen, der lød paa Fængsel i 16 Aar, hvoraf 125 Dage anses for afsonet ved udstaaet Varetagtsarrest. Endvidere frakendes tiltalte almen Tillid for bestandigt og dømmes til at betale Sagens Omkostninger, herunder 200 Kr. i Salær til sin beskikkede Forsvarer.

Tiltalte ønskede Betænkningstid for at overveje en evt. Appel af Dommen.

Ved Dommen er alle Anklagens Punkter taget til Følge, undtagen m. H. t. Arrestationen af Lærer Sørensens Søn, idet det ikke findes, at tiltalte kan gøres ansvarlig herfor.

Under Domsafsigelse styrtede et kvindeligt Medlem af tiltaltes Familie besvimmeligt om i Retssalen og maatte bæres ud, mens Resten af Dommen blev forkyndt.